

739

USTAWA

z dnia 25 czerwca 1997 r.

o cudzoziemcach.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady i warunki wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu cudzoziemców z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwość organów w tych sprawach.

2. Do spraw objętych przepisami ustawy, które uregulowane są postanowieniami umów i porozumień międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską, stosuje się postanowienia tych umów i porozumień.

3. Ustawa nie stosuje się, z wyjątkiem art. 5 i 96, do szefów i członków personelu misji dyplomatycznych, kierowników urzędów konsularnych i członków personelu konsularnego państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, pod warunkiem wzajemności i posiadania przez te osoby odpowiednich dokumentów.

Art. 2. Cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego.

Art. 3. Cudzoziemca będącego obywatelem dwóch lub więcej państw traktuje się jako obywatela tego pań-

stwa, którego dokument paszportowy stanowił podstawę wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 4. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) dokumencie paszportowym — oznacza to każdy dokument wydany przez organ państwa obcego lub organizację międzynarodową, uprawniający do przekroczenia granicy,
- 2) wizie — oznacza to zezwolenie właściwego organu polskiego wydane cudzoziemcowi, uprawniające go do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w czasie, w celu i na warunkach w nim określonych,
- 3) karcie czasowego pobytu — oznacza to dokument wydany cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) karcie stałego pobytu — oznacza to dokument wydany cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na stałe zamieszkanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwane dalej „osiedleniem się”,
- 5) dokumencie podróży — oznacza to dokument wydany cudzoziemcowi przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej, uprawniający do wielokrotnego przekraczania granicy,

- 6) tymczasowym dokumencie podróży — oznacza to dokument wydany cudzoziemcowi przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej, uprawniający do jednokrotnego przekroczenia granicy,
- 7) Konwencji Genewskiej — oznacza to Konwencję dotyczącą statusu uchodźców, sporządzoną w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 i 516),
- 8) Protokole Nowojorskim — oznacza to Protokół dotyczący statusu uchodźców, sporządzony w Nowym Jorku dnia 31 stycznia 1967 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 517 i 518),
- 9) kraju pochodzenia — oznacza to państwo, którego obywatelem jest cudzoziemiec, a w wypadku cudzoziemca, którego obywatelstwa nie da się ustalić lub który nie posiada obywatelstwa żadnego państwa — państwo, w którym zamieszkuje,
- 10) bezpiecznym kraju pochodzenia — oznacza to taki kraj pochodzenia, w którym ze względu na system prawa i jego stosowanie oraz ze względu na stosunki polityczne w nim panujące nie występują prześladowania z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub przekonań politycznych i nikt nie jest poddawany torturom, nie jest traktowany w sposób niehumanitarny lub poniżający ani nie jest w taki sposób karany,
- 11) bezpiecznym kraju trzecim — oznacza to państwo nie będące krajem pochodzenia, które ratyfikowało i stosuje Konwencję Genewską oraz Protokół Nowojorski, jak również Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 i 285) lub Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 168), a w szczególności zapewnia dostęp do postępowania o nadanie statusu uchodźcy,
- 12) granicy — oznacza to granicę państwową Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz. U. Nr 78, poz. 461 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31 i Nr 43, poz. 271).

Rozdział 2

Przekraczanie granicy

Art. 5. Cudzoziemiec może przekroczyć granicę oraz przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli posiada ważny dokument paszportowy oraz wizę, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 6. 1. Cudzoziemiec wjeżdżający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej winien posiadać i okazać na żądanie uprawnionego organu środki niezbędne do pokrycia kosztów wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zezwolenie na wjazd do innego państwa lub na powrót do kraju pochodzenia, jeżeli zezwolenie takie jest wymagane.

2. Posiadanie środków, o których mowa w ust. 1, może być potwierdzone przez okazanie:

- 1) waluty polskiej lub zagranicznych środków płatniczych, które mogą być w Rzeczypospolitej Polskiej legalnie wymienione,
- 2) dokumentów umożliwiających uzyskanie środków płatniczych,
- 3) zaproszenia, o którym mowa w art. 15,
- 4) dokumentu potwierdzającego rezerwację i opłacenie w Rzeczypospolitej Polskiej zakwaterowania i wyżywienia.

3. Posiadanie przez cudzoziemca środków niezbędnych do wjazdu może być potwierdzone także przez okazanie biletu uprawniającego do podróży do kraju pochodzenia lub innego państwa albo przez posiadanie środka transportu.

Art. 7. 1. Ustala się następujące rodzaje wiz:

- 1) wiza pobytowa,
- 2) wiza pobytowa z prawem do pracy,
- 3) wiza repatriacyjna,
- 4) wiza tranzytowa.

2. Wiza może uprawniać do jednokrotnego lub wielokrotnego wjazdu.

3. Wiza repatriacyjna uprawnia do jednokrotnego wjazdu.

4. Wiza określa okres, w którym może nastąpić wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz czas pobytu; może ona również określać miejsce, w którym powinno nastąpić przekroczenie granicy, cel pobytu, a także inne warunki.

Art. 8. 1. Wiza pobytowa uprawnia do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez prawa do podejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128, Nr 28, poz. 153, Nr 41, poz. 255, Nr 63, poz. 403, Nr 99, poz. 569 i Nr 107, poz. 692).

2. Wizę pobytową wydaje się na oznaczony czas pobytu, nie dłuższy niż 6 miesięcy.

3. W okresie, o którym mowa w ust. 2, cudzoziemiec, który spełnia warunki określone w art. 6 ust. 1, może wystąpić o wydanie kolejnej wizy pobytowej na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy, przy czym łączny czas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie tych wiz nie może przekroczyć 12 miesięcy, licząc od dnia pierwszego wjazdu.

4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio do cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych przewidujących częściowe albo całkowite zniesienie obowiązku wizowego.

Art. 9. 1. Wiza pobytowa z prawem do pracy uprawnia do podjęcia zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej, w rozumieniu przepisów ustawy

o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w czasie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wizę, o której mowa w ust. 1, można wydać cudzoziemcowi, który przedstawi zezwolenie na zatrudnienie lub podjęcie innej pracy zarobkowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zasady wydawania zezwoleń określają odrębne przepisy.

3. Wizę, o której mowa w ust. 1, wydaje się na czas oznaczony w zezwoleniu, nie dłuższy niż 12 miesięcy.

4. Cudzoziemiec, który uzyskał przedłużenie zezwolenia, może wystąpić w okresie ważności wizen o wydanie kolejnej wizen pobytowej z prawem do pracy, przy czym łączny okres nieprzerwanego pobytu i zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej nie może być dłuższy niż 12 miesięcy.

Art. 10. 1. Wizę repatriacyjną wydaje się cudzoziemcowi narodowości polskiej lub pochodzenia polskiego, który zamierza przesiedlić się na stałe do Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wizę repatriacyjną wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. W tym czasie powinno nastąpić przekroczenie granicy.

3. Od cudzoziemca przekraczającego granicę na podstawie wizen repatriacyjnej nie wymaga się posiadania środków, o których mowa w art. 6, z wyjątkiem środków niezbędnych do przyjazdu na miejsce osiedlenia się.

4. Osobie, która przybyła do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizen repatriacyjnej, może być udzielona przez organy administracji rządowej lub samorządu terytorialnego pomoc, zwłaszcza na zagospodarowanie i utrzymanie w pierwszym roku pobytu.

Art. 11. 1. Wiza tranzytowa uprawnia do przejazdu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie 2 dni.

2. Wiza tranzytowa może być wydana, gdy cudzoziemiec posiada już prawo wjazdu do innego państwa.

Art. 12. Cudzoziemiec jest obowiązany opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed upływem terminów, o których mowa w art. 8 ust. 2 i 3, art. 9 ust. 3 i 4 oraz art. 11 ust. 1, chyba że uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 13. 1. Cudzoziemcowi odmawia się wydania wizen, wydaną wizę unieważnia lub odmawia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) został wydalony z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a od daty wykonania decyzji o wydaleniu upłynęło mniej niż 2 lata, zaś w wypadku pokrycia kosztów wydalenia przez Skarb Państwa — mniej niż 5 lat,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem:
 - a) w Rzeczypospolitej Polskiej za przestępstwo umyślne na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności,

b) za granicą za przestępstwo stanowiące zbrodnie popolitą również w rozumieniu prawa polskiego,

- 3) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność mającą na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części terytorium, obalenie przemocą ustroju lub osłabienie mocy obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 4) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność terrorystyczną, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 5) istnieje uzasadnione podejrzenie, że przewozi lub przynosi przez granicę, bez wymaganego zezwolenia, broń, materiały wybuchowe, materiały promieniotwórcze lub środki odurzające bądź psychotropowe, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 6) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność polegającą na umożliwianiu innym osobom przekraczania wbrew przepisom granicy, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 7) istnieje uzasadnione podejrzenie, że jego wjazd lub pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mają inny cel niż deklarowany,
- 8) jego pobyt zagroziłby zdrowiu publicznemu,
- 9) jego wjazd lub pobyt są niepożądane ze względu na inne zagrożenia dla bezpieczeństwa i obronności państwa albo z uwagi na konieczność ochrony ładu i porządku publicznego.

2. Odmawia się wydania wizen, jeżeli od daty uprzedniej odmowy upłynęło mniej niż 12 miesięcy, a wnioskodawca nie przedstawił nowych okoliczności uzasadniających jej wydanie.

3. Cudzoziemcowi można odmówić wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli nie spełnia warunków określonych w art. 6 ust. 1.

4. Cudzoziemcowi można określić czas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpowiednio do ilości posiadanych przez niego środków, o których mowa w art. 6 ust. 1.

5. Wydanie decyzji w sprawach, o których mowa w ust. 1—4, odnotowuje się w dokumencie paszportowym cudzoziemca.

6. Decyzje, o których mowa w ust. 1—4, podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

Art. 14. Cudzoziemcowi, wobec którego zachodzą okoliczności określone w art. 13 ust. 1, można, w szczególności uzasadnionym wypadku, wydać wizę pobytową na oznaczony czas pobytu. W takim wypadku przepisu art. 8 ust. 3 nie stosuje się.

Art. 15. 1. Zaproszenie może być wystawione przez:

- 1) obywatela polskiego zamieszkałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) cudzoziemca posiadającego zezwolenie na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, mającą siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Zaproszenie powinno zawierać dane zapraszającego, dane osoby zapraszanej, określenie czasu jej pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zobowiązanie się zapraszającego do pokrycia wszelkich kosztów związanych z jej pobylem, w tym kosztów ewentualnego leczenia lub wydalenia z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Zaproszenie uzyskuje ważność z chwilą wpisania go do ewidencji zaproszeń i jest ważne przez 12 miesięcy.

4. Odmawia się dokonania wpisu do ewidencji zaproszeń, jeżeli:

- 1) zapraszany jest cudzoziemiec, w wypadku którego zachodzi którakolwiek z okoliczności określonych w art. 13 ust. 1,
- 2) warunki materialne i mieszkaniowe zapraszającego wskazują, że nie będzie on w stanie zadośćuczynić obowiązkom przyjętym na siebie w zaproszeniu,
- 3) zapraszający w przeszłości nie wypełnił przyjętego na siebie zobowiązania, o którym mowa w ust. 2.

5. Odmowa dokonania wpisu do ewidencji zaproszeń lub stwierdzenie jego nieważności następuje w drodze decyzji.

6. W wypadku niewywiązywania się zapraszającego z przyjętego na siebie zobowiązania, o którym mowa w ust. 2, koszty poniesione przez Skarb Państwa, związane z pobylem cudzoziemca i opuszczeniem przez niego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ściąga od zapraszającego w trybie przepisów o egzekucji administracyjnej należności pieniężnych organ, który dokonał wpisu do ewidencji zaproszeń. Zobowiązanemu nie doręcza się upomnienia przewidzianego w tych przepisach.

Rozdział 3

Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub osiedlenie się

Art. 16. Cudzoziemcowi można udzielić:

- 1) zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony,
- 2) zezwolenia na osiedlenie się.

Art. 17. Zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1, można udzielić, jeżeli cudzoziemiec wykaże, że zachodzą okoliczności uzasadniające jego zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż 12 miesięcy. Okolicznościami takimi mogą być w szczególności:

- 1) uzyskanie zezwolenia na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej,

2) prowadzenie działalności gospodarczej,

3) podjęcie nauki,

4) zawarcie związku małżeńskiego z obywatelem polskim albo cudzoziemcem posiadającym zezwolenie na osiedlenie się.

Art. 18. 1. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udziela się na okres do 2 lat z możliwością przedłużenia, nie dłużej jednak niż do 10 lat.

2. Wniosek o przedłużenie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, powinien być złożony co najmniej na 60 dni przed upływem terminu, na który zostało ono udzielone.

Art. 19. 1. Zezwolenie na osiedlenie się może być udzielone cudzoziemcowi, jeżeli łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) wykaże istnienie trwałych więzów rodzinnych lub ekonomicznych z Rzeczpospolitą Polską,
- 2) ma zapewnione w Rzeczypospolitej Polskiej mieszkanie i utrzymanie,
- 3) bezpośrednio przed złożeniem wniosku przebywał w Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej przez 3 lata na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

2. Cudzoziemcowi można odmówić udzielenia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli okaże się, że ma on zobowiązania wobec kraju pochodzenia lub osób w nim zamieszkałych.

3. Warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, uważa się za spełnione, jeżeli cudzoziemiec ma dochody lub mienie wystarczające na pokrycie kosztów utrzymania jego samego i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu lub ma w Rzeczypospolitej Polskiej członka bądź członków rodziny zobowiązanych do łożenia na jego utrzymanie i będących w stanie wywiązać się z tego obowiązku, a także wskaże lokal mieszkalny, w którym zamierza przebywać, i przedstawi tytuł prawny do jego zajmowania.

4. Zezwolenia na osiedlenie się udziela się na czas nie oznaczony.

Art. 20. 1. Cudzoziemcowi, który otrzymał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, wydaje się kartę czasowego pobytu.

2. Cudzoziemcowi, który otrzymał zezwolenie na osiedlenie się, wydaje się kartę stałego pobytu. Karta stałego pobytu jest ważna przez 10 lat od daty jej wydania i po upływie tego okresu podlega wymianie.

Art. 21. 1. Karta czasowego pobytu i karta stałego pobytu stwierdzają tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Karta czasowego pobytu i karta stałego pobytu uprawniają, wraz z dokumentem paszportowym, do wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskania wizy.

3. Do kart, o których mowa w ust. 1, wpisuje się przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej małoletnie dzieci cudzoziemca oraz osoby pozostające pod jego opieką, a także potwierdzenie dopełnienia przez niego obowiązku meldunkowego określonego w art. 26.

4. Cudzoziemiec jest obowiązany zwrócić posiadaną kartę organowi, który ją wydał, w wypadku nabycia obywatelstwa polskiego, cofnięcia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, cofnięcia zezwolenia na osiedlenie się lub wyjazdu na stałe za granicę.

5. W razie zgonu cudzoziemca obowiązek zwrotu karty spoczywa na osobach obowiązanych do zgłoszenia zgonu, stosownie do przepisów o aktach stanu cywilnego.

Art. 22. 1. Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, jeżeli:

- 1) nie spełnia wymagań określonych w art. 17,
- 2) zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1.

2. Cudzoziemcowi cofa się udzielone zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony albo odmawia się przedłużenia tego zezwolenia, jeżeli:

- 1) ustała przyczyna, dla której zostało udzielone,
- 2) wystąpi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1.

3. W decyzjach wydawanych w sprawach, o których mowa w ust. 1 lub 2, należy określić termin opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 23. Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia zezwolenia na osiedlenie, jeżeli:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 19,
- 2) zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1.

Art. 24. 1. Cudzoziemcowi można cofnąć zezwolenie na osiedlenie się i nakazać opuszczenie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w określonym terminie, jeżeli:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem w Rzeczypospolitej Polskiej za przestępstwo umyślne na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności,
- 2) wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrona porządku publicznego.

2. Cudzoziemcowi można cofnąć zezwolenie na osiedlenie się, jeżeli opuścił na stałe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 4

Pobyt cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 25. Cudzoziemiec podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ma takie same prawa i obowiązki jak obywatel polski, o ile przepisy niniejszej ustawy lub innych ustaw nie stanowią inaczej.

Art. 26. Cudzoziemiec podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlega obowiązkowi meldunkowemu, stosownie do przepisów o ewidencji ludności.

Art. 27. Cudzoziemiec, który utracił dokument paszportowy, jest obowiązany niezwłocznie zgłosić ten fakt Policji.

Art. 28. 1. Cudzoziemcowi posiadającemu zezwolenie na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który utracił swój dokument paszportowy albo którego dokument paszportowy uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, wydaje się, na jego wniosek, dokument podróży, jeżeli uzyskanie przez niego nowego dokumentu paszportowego nie jest możliwe.

2. Dokument podróży wydaje się na taki sam okres, na jaki została wydana karta stałego pobytu.

3. Cudzoziemiec jest obowiązany zwrócić dokument podróży w wypadku uzyskania dokumentu paszportowego.

Art. 29. Cudzoziemcowi posiadającemu zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony albo osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który podczas pobytu za granicę utracił swój dokument paszportowy lub dokument podróży albo którego dokument uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, wydaje się, na jego wniosek, tymczasowy dokument podróży uprawniający go do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli uzyskanie przez niego nowego dokumentu paszportowego nie jest możliwe.

Art. 30. Cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie posiadającemu dokumentu paszportowego albo którego dokument paszportowy uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, wydaje się, na jego wniosek albo z urzędu, tymczasowy dokument podróży uprawniający go do wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli uzyskanie przez niego nowego dokumentu paszportowego nie jest możliwe.

Art. 31. Tymczasowy dokument podróży wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy niż 7 dni.

Rozdział 5

Status uchodźcy

Art. 32. Cudzoziemcowi może być nadany w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy w rozumieniu Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego, o ile nie uzyskał on tego statusu w innym państwie, które zapewnia mu rzeczywistą ochronę.

Art. 33. Cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy należy pouczyć, w zrozumiałym dla niego języku, o trybie i zasadach postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach.

Art. 34. 1. Postępowanie o nadanie statusu uchodźcy wszczyna się na wniosek złożony osobiście przez cu-

dzoziemca. Wniosek nie może być złożony przez pełnomocnika.

2. Wniosek o nadanie statusu uchodźcy powinien zawierać dane osobowe wnioskodawcy, towarzyszącego mu małżonka i małoletnich dzieci oraz informacje o kraju pochodzenia wnioskodawcy, a także wskazywać zasadnicze okoliczności uzasadniające nadanie statusu uchodźcy.

3. Jeżeli wniosek nie spełnia wymagań określonych w ust. 2 i nie ma możliwości jego uzupełnienia, pozostawia się go bez rozpoznania.

4. Pozostawienie wniosku bez rozpoznania następuje w drodze decyzji.

5. O skutkach niewłaściwego sporządzenia wniosku, o których mowa w ust. 3, należy cudzoziemca pouczyć.

Art. 35. 1. Wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy następuje w drodze postanowienia.

2. Jeżeli wniosek został złożony przez cudzoziemca nie spełniającego warunku określonego w art. 32, odmawia się wszczęcia postępowania.

3. Wszczęcia postępowania należy także odmówić, jeżeli cudzoziemiec przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z bezpiecznego kraju pochodzenia lub bezpiecznego kraju trzeciego, a złożony przez niego wniosek jest oczywiście bezzasadny.

4. Odmowa wszczęcia postępowania następuje w drodze decyzji.

5. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, lub decyzja, o której mowa w ust. 4, powinny być wydane, z zastrzeżeniem art. 36, niezwłocznie po złożeniu wniosku.

Art. 36. 1. Jeżeli zachodzi konieczność sprawdzenia okoliczności wskazanych we wniosku cudzoziemca, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z bezpiecznego kraju pochodzenia lub bezpiecznego kraju trzeciego, albo potrzeba wyjaśnienia, czy cudzoziemiec składający wniosek o nadanie statusu uchodźcy nie podał fałszywych danych, informacji lub okoliczności, można odroczyć wydanie postanowienia o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy lub decyzji o odmowie wszczęcia postępowania na okres nie przekraczający 7 dni i nakazać cudzoziemcowi przebywanie w tym czasie w określonym miejscu.

2. Jeżeli po sprawdzeniu okaże się, że złożony wniosek jest oczywiście bezzasadny, należy odmówić wszczęcia postępowania. W innych wypadkach należy postępowanie wszcząć.

3. Jeżeli po sprawdzeniu okaże się, że cudzoziemiec podał we wniosku fałszywe dane, informacje lub okoliczności, o których mowa w art. 34 ust. 2, można odmówić wszczęcia postępowania i odmówić mu wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli przebywał on legalnie na tym terytorium, można wydać decyzję o jego wydaleniu.

Art. 37. 1. Wniosek o nadanie statusu uchodźcy składa się podczas przekraczania granicy, z zastrzeżeniem ust. 2—4.

2. Cudzoziemiec, który uprawdopodobni, że nie złożył wniosku podczas przekraczania granicy wskutek uzasadnionej obawy o swoje życie lub zdrowie, powinien złożyć go w terminie 14 dni od przekroczenia granicy.

3. Cudzoziemiec, który nielegalnie przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, powinien złożyć wniosek niezwłocznie po przekroczeniu granicy. Złożenie wniosku nie zwalnia cudzoziemca od odpowiedzialności za przekroczenie granicy bez wymaganego zezwolenia.

4. Cudzoziemiec przebywający legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powinien złożyć wniosek w terminie 14 dni od uzyskania wiadomości o zaistnieniu w jego kraju pochodzenia okoliczności uzasadniających nadanie mu statusu uchodźcy.

Art. 38. 1. Cudzoziemiec, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy, jest obowiązany poddać się:

- 1) czynnościom zmierzającym do jego identyfikacji lub stwierdzenia tożsamości, polegającym w szczególności na pobraniu odcisków linii papilarnych i fotografowaniu,
- 2) w uzasadnionych wypadkach, a zwłaszcza jeżeli zachodzi podejrzenie choroby zakaźnej — badaniom lekarskim, pobraniu krwi, wydzielin i wydaliny oraz niezbędnym zabiegom sanitarnym ciała i odzieży.

2. Koszty oględzin, badań i innych czynności, o których mowa w ust. 1, ponosi Skarb Państwa.

3. W razie odmowy poddania się czynnościom, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wniosek o nadanie statusu uchodźcy pozostawia się bez rozpoznania. Przepisy art. 34 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

4. W razie odmowy poddania się czynnościom, o których mowa w ust. 1 pkt 2, cudzoziemiec nie może być umieszczony w ośrodku dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 39. 1. Cudzoziemcowi, w sprawie którego wydano postanowienie o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy, wydaje się wizę pobytową. Przepisów art. 8 ust. 2 i 3 nie stosuje się.

2. Cudzoziemcowi, o którym mowa w ust. 1, nie posiadającemu dokumentu paszportowego lub którego dokument paszportowy uległ zniszczeniu albo utracił ważność, wydaje się tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca.

Art. 40. 1. Cudzoziemcowi, w sprawie którego wszczęto postępowanie o nadanie statusu uchodźcy, można, w razie potrzeby, na czas niezbędny do wydania decyzji ostatecznej, a w szczególności uzasadnionych wypadkach na okres do 3 miesięcy od daty jej wydania, zapewnić:

- 1) zakwaterowanie,
- 2) wyżywienie,

- 3) opiekę medyczną,
- 4) pomoc rzeczową,
- 5) pomoc pieniężną stałą lub jednorazową.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, mogą być realizowane przez umieszczenie cudzoziemca w ośrodku dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 41. Wydanie decyzji o nadaniu lub odmowie nadania statusu uchodźcy powinno nastąpić nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.

Art. 42. Cudzoziemcowi odmawia się nadania statusu uchodźcy, jeżeli:

- 1) nie spełnia warunków określonych w Konwencji Genewskiej i Protokole Nowojorskim lub uzyskał status uchodźcy w innym państwie, które zapewnia mu rzeczywistą ochronę,
- 2) organ innego państwa będącego bezpiecznym krajem trzecim złożył wniosek o jego wydanie jako podejrzanego o popełnienie przestępstwa.

Art. 43. Cudzoziemcowi, któremu nadano status uchodźcy, wydaje się dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej oraz udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 44. Małżonkowi oraz małoletnim dzieciom cudzoziemca, któremu nadano status uchodźcy, jeżeli przebywają wraz z nim na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nadaje się status uchodźcy oraz wydaje dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej, a także udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 45. 1. Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, wydane cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 43 i 44, nie może być cofnięte bez uprzedniego pozbawienia go statusu uchodźcy. W tym wypadku terminu 10 lat, o którym mowa w art. 18 ust. 1, oraz przepisu art. 22 nie stosuje się.

2. Zezwolenie na osiedlenie się, wydane cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 43 i 44, nie może być cofnięte bez uprzedniego pozbawienia go statusu uchodźcy.

Art. 46. 1. Jeżeli w czasie trwania postępowania o nadanie statusu uchodźcy została wydana decyzja o wydaleniu cudzoziemca, wykonanie tej decyzji ulega wstrzymaniu z mocy prawa na czas trwania tego postępowania.

2. Jeżeli wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy nastąpiło po wydaniu wobec cudzoziemca decyzji o jego wydaleniu, wykonanie tej decyzji ulega wstrzymaniu z mocy prawa na czas trwania tego postępowania.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli decyzja o wydaleniu została wydana w związku z wystąpieniem którejkolwiek z okoliczności wymienionych w art. 32 i 33 Konwencji Genewskiej.

Art. 47. W okolicznościach określonych w art. 46 cudzoziemca umieszcza się w strzeżonym ośrodku, o którym mowa w art. 59 ust. 1. Przepisy art. 59 ust. 2 i 4 oraz art. 60 stosuje się odpowiednio.

Art. 48. 1. Cudzoziemca można pozbawić statusu uchodźcy, jeżeli zajdzie którakolwiek z okoliczności wymienionych w Konwencji Genewskiej, uzasadniających pozbawienie uchodźcy ochrony przewidzianej w tej konwencji.

2. W decyzji o pozbawieniu statusu uchodźcy można postanowić o wygaśnięciu zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony albo skrócić okres, na który udzielono zezwolenia. W takim wypadku należy w decyzji określić termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 49. 1. Cudzoziemiec, ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy albo któremu nadano ten status, może swobodnie kontaktować się z przedstawicielem Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, a w szczególności w każdej chwili zwracać się do niego z prośbą o pomoc.

2. Przedstawiciel Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, na swój wniosek i za pisemną zgodą cudzoziemca, o którym mowa w ust. 1, ma prawo do uzyskiwania od organów prowadzących postępowanie o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy, informacji o jego przebiegu, a w szczególności o wydanych decyzjach i postanowieniach. O prawie wyrażenia zgody należy cudzoziemca pouczyć w chwili składania wniosku o nadanie statusu uchodźcy.

3. Informacje, a w szczególności dane osobowe, uzyskiwane w trybie niniejszego artykułu, mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów, o których mowa w art. 35 Konwencji Genewskiej.

4. Organy Rzeczypospolitej Polskiej będą podejmowały wszelkie działania w celu ułatwienia Wysokiemu Komisarzowi Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców wypełnienia jego zadań zgodnie z art. 35 Konwencji Genewskiej.

Rozdział 6

Azyl

Art. 50. 1. Cudzoziemiec może, na swój wniosek, otrzymać azyl w Rzeczypospolitej Polskiej, gdy jest to niezbędne dla zapewnienia mu ochrony oraz gdy przemawia za tym ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Cudzoziemcowi, któremu udzielono azylu, wydaje się zezwolenie na osiedlenie się.

Art. 51. 1. Cudzoziemca można pozbawić azylu, jeżeli:

- 1) ustały przyczyny, dla których azyl został udzielony,
- 2) prowadzi on działalność skierowaną przeciwko obronności, bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu.

2. Decyzja o pozbawieniu azylu powoduje wygaśnięcie zezwolenia na osiedlenie się. W decyzji tej należy określić termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 7

Wydalenie cudzoziemców

Art. 52. 1. Cudzoziemiec może być wydalony z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) przebywa na nim bez wymaganego zezwolenia na wjazd lub pobyt,
- 2) zajdzie którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1,
- 3) nie posiada środków niezbędnych do pokrycia kosztów pobytu,
- 4) podjął zatrudnienie lub wykonywał inną pracę zarobkową, nie posiadając na to wymaganego zezwolenia lub zgody, albo podjął inną działalność bez uzyskania wymaganego zezwolenia.

2. Cudzoziemca, któremu udzielono azylu lub zezwolenia na osiedlenie się, można wydalic tylko po uprzednim pozbawieniu azylu lub cofnięciu zezwolenia.

3. Cudzoziemca posiadającego status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej można wydalic tylko po uprzednim pozbawieniu go tego statusu, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 32 Konwencji Genewskiej.

Art. 53. Cudzoziemca nie wolno wydalic do państwa, w którym mógłby być poddany prześladowaniom z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej, przekonań politycznych lub być poddany torturom, traktowany w sposób niehumanitarny lub poniżający albo w taki sposób karany.

Art. 54. 1. W decyzji o wydaleniu określa się termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W decyzji można również określić trasę i miejsce przekroczenia granicy.

2. Wydanie decyzji, o której mowa w ust. 1, odbywa się w dokumencie paszportowym cudzoziemca albo w dokumencie podróży.

3. Decyzji o wydaleniu może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, z wyjątkiem wypadku wydalania cudzoziemca posiadającego status uchodźcy.

4. Decyzja o wydaleniu powoduje z mocy prawa unieważnienie wizy, cofnięcie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony oraz na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej przez cudzoziemca. W wypadku wydalania cudzoziemca posiadającego status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej, bez pozbawienia go tego statusu, przepisu art. 45 ust. 1 nie stosuje się.

Art. 55. 1. W decyzji o wydaleniu można wyznaczyć cudzoziemcowi miejsce zamieszkania do czasu jej wyko-

nania i zobowiązać go do zgłaszania się w określonych odstępach czasu do organu wskazanego w decyzji.

2. Cudzoziemiec nie może opuścić miejsca zamieszkania bez zgody organu, który wydał decyzję o wydaleniu.

Art. 56. Od cudzoziemca, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu, pobiera się odciski linii papilarnych oraz sporządza jego fotografię.

Art. 57. Cudzoziemiec, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu, może być niezwłocznie odstawiony do granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, granicy lub portu lotniczego albo morskiego państwa, do którego następuje wydalenie, jeżeli:

- 1) wymagają tego względy obronności, bezpieczeństwa państwa lub ochrona porządku publicznego,
- 2) nie opuścił on terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w decyzji o wydaleniu.

Art. 58. 1. Cudzoziemca, w stosunku do którego zachodzą okoliczności uzasadniające jego wydalenie, albo który nie zastępuje się do wymagań określonych w decyzji o wydaleniu, można zatrzymać na czas nie dłuższy niż 48 godzin. Zatrzymanemu cudzoziemcowi przysługują uprawnienia przewidziane w Kodeksie postępowania karnego dla osoby zatrzymanej.

2. Niezwłocznie po zatrzymaniu cudzoziemca należy wystąpić z wnioskiem o wydanie decyzji o jego wydaleniu albo przystąpić do wykonania obowiązku odstawienia go do granicy, a w razie zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 59 ust. 1 lub 2, wystąpić z wnioskiem o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo o zastosowanie aresztu w celu wydalania.

3. Jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania nie doręczono cudzoziemcowi odpisu postanowienia o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu aresztu w celu wydalania, należy cudzoziemca niezwłocznie zwolnić.

Art. 59. 1. Jeżeli niezwłoczne odstawienie cudzoziemca do granicy nie jest możliwe i zachodzi uzasadniona obawa, że cudzoziemiec będzie uchylać się od wykonania decyzji o wydaleniu, można umieścić go w strzeżonym ośrodku do czasu wykonania tej decyzji.

2. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że cudzoziemiec nie podporządkuje się zasadom obowiązującym w strzeżonym ośrodku, albo jeżeli cudzoziemiec przebywający w tym ośrodku opuści go bez zezwolenia, można zastosować areszt w celu wydalania na czas niezbędny do wykonania decyzji o wydaleniu.

3. Jeżeli cudzoziemiec nielegalnie przekroczył granicę i nie posiada dokumentu paszportowego, należy umieścić go w strzeżonym ośrodku, a jeżeli zachodzą okoliczności określone w ust. 2 — w areszcie w celu wydalania na czas niezbędny do ustalenia jego tożsamości lub wykonania decyzji o wydaleniu.

4. Cudzoziemca przebywającego w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalania należy nie-

zwłocznie zwolnić, jeżeli ustały przyczyny uzasadniające stosowanie tych środków albo jeżeli w ciągu 90 dni od chwili jego zatrzymania nie wykonano decyzji o wydaleniu.

Art. 60. 1. Cudzoziemca nie umieszcza się w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia, jeżeli może to spowodować poważne zagrożenie dla jego życia lub ciężkie skutki dla jego rodziny.

2. Jeżeli stan zdrowia cudzoziemca, przebywającego w strzeżonym ośrodku albo areszcie w celu wydalenia, tego wymaga, należy umieścić go w odpowiednim zakładzie leczniczym.

3. Wydając postanowienie o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu aresztu w celu wydalenia, należy:

- 1) zawiadomić właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny — na wniosek cudzoziemca, którego to dotyczy,
- 2) zawiadomić sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba ustanowienia opieki nad jego dziećmi,
- 3) zawiadomić osobę wskazaną przez cudzoziemca,
- 4) przedsięwziąć niezbędne czynności w celu ochrony jego mienia.

4. Cudzoziemca należy powiadomić w zrozumiałym dla niego języku, w formie pisemnej, o przysługujących mu prawach, dokonanych wystąpieniach oraz wydanych zarządzeniach.

Art. 61. 1. Cudzoziemcowi, wobec którego zastosowano oczywiście niesłuszne zatrzymanie, umieszczenie w strzeżonym ośrodku albo areszt w celu wydalenia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

2. Sprawy, o których mowa w ust. 1, prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących odszkodowania za niesłuszne skazanie, aresztowanie lub zatrzymanie.

Art. 62. 1. Koszty związane z wydalaniem ponosi cudzoziemiec, z zastrzeżeniem ust. 3 oraz art. 15 ust. 2 i 6.

2. Do kosztów, o których mowa w ust. 1, zalicza się w szczególności:

- 1) koszty przejazdu cudzoziemca do granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, granicy lub portu lotniczego albo morskiego państwa, do którego cudzoziemiec się udaje lub zostaje odstawiony,
- 2) koszty związane z konwojowaniem cudzoziemca,
- 3) koszty administracyjne związane z wydalaniem.

3. Jeżeli wydalenie cudzoziemca następuje na skutek podjęcia przez niego zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej bez wymaganego zezwolenia i zgody, koszty, o których mowa w ust. 1, ponosi pracodawca.

4. Koszty, o których mowa w ust. 1 i 3, ściąga organ wydający decyzję o wydaleniu w trybie przepisów

o egzekucji administracyjnej należności pieniężnych. Zobowiązanemu nie doręcza się upomnienia przewidzianego w tych przepisach.

Art. 63. Jeżeli koszty, o których mowa w art. 15 ust. 6 i art. 62, nie mogą być ściągnięte, pokrywa je Skarb Państwa.

Rozdział 8

Ewidencja cudzoziemców

Art. 64. 1. Dane cudzoziemców, wobec których zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1, gromadzi się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądanym, zwanym dalej „wykazem”.

2. W wykazie zamieszcza się dane osobowe cudzoziemca oraz podstawę prawną i faktyczną wpisu.

Art. 65. 1. Dane umieszczone w wykazie mogą być udostępnione organom, o których mowa w art. 90 ust. 2 pkt 1—3, i organom je nadzorującym oraz sądowi i prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, a także Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu.

2. Dane osobowe cudzoziemca umieszczone w wykazie mogą być udostępnione wojewodzie oraz kierownikowi polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

3. Dane umieszczone w wykazie nie mogą być udostępniane do celów statystyki publicznej.

Art. 66. Dane osobowe cudzoziemców, którym nadano status uchodźcy, udzielono azylu, oraz cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy lub o udzielenie azylu podlegają ochronie na zasadach określonych w odrębnych przepisach, z tym że dane te nie mogą być, bez pisemnej zgody zainteresowanego, udostępniane władzom oraz instytucjom publicznym krajów pochodzenia.

Art. 67. Właściwe organy prowadzą w sprawach cudzoziemców:

- 1) rejestry złożonych wniosków wizowych i wydanych w tych sprawach decyzji,
- 2) rejestry decyzji o wydaleniu oraz osób wydalonych z Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) rejestry złożonych wniosków o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony i wydanych w tych sprawach decyzji,
- 4) rejestr złożonych wniosków o udzielenie zezwolenia na osiedlenie się i wydanych w tych sprawach decyzji,
- 5) rejestr złożonych wniosków o nadanie statusu uchodźcy i wydanych w tych sprawach decyzji,
- 6) rejestr złożonych wniosków o udzielenie azylu i wydanych w tych sprawach decyzji,
- 7) ewidencję zaproszeń, o których mowa w art. 15.

Rozdział 9

Odpowiedzialność przewoźnika

Art. 68. 1. Cudzoziemcowi, który przybył na pokładzie statku powietrznego lub morskiego, a któremu nie zezwolono na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przewoźnik jest obowiązany zapewnić, bez zbędnej zwłoki, wyjazd na jego koszt, a jeżeli cudzoziemiec nie posiada na to środków — na koszt przewoźnika.

2. Cudzoziemcowi, o którym mowa w ust. 1, można wydać zakaz opuszczania statku bądź nakaz opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na pokładzie innego statku.

3. Jeżeli bezzwłoczny wyjazd cudzoziemca jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony, można nakazać cudzoziemcowi, któremu nie zezwolono na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przebywanie do czasu wyjazdu w określonym miejscu.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 2 i 3, podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

5. Koszty pobytu cudzoziemca, o którym mowa w ust. 3, pokrywa przewoźnik, o ile cudzoziemiec nie spełnia warunków wjazdu określonych w art. 5 lub nie posiada zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1. W pozostałych wypadkach koszty te ponosi Skarb Państwa.

6. Na przewoźnika, który przywiózł na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca nie spełniającego warunków wjazdu określonych w art. 5 lub nie posiadającego zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1, nakłada się karę administracyjną w wysokości do 5000 zł za każdą przywiezioną osobę.

Rozdział 10

Rada do Spraw Uchodźców

Art. 69. Rada do Spraw Uchodźców, zwana dalej „Radą”, jest organem odwoławczym od decyzji i postanowień wydawanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy.

Art. 70. 1. W sprawach pozostających w kompetencjach Rady przysługują jej uprawnienia organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. Rada orzeka także w sprawach wznowienia postępowania, uchylenia, zmiany oraz stwierdzenia nieważności wydanych przez siebie decyzji.

Art. 71. 1. W skład Rady wchodzi 12 członków powoływanych na pięcioletnią kadencję przez Prezesa Rady Ministrów, w tym po czterech spośród kandydatów przedstawianych przez Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości. Każdy z ministrów przedstawia 8 kandydatów.

2. Członkiem Rady może być osoba posiadająca obywatelstwo polskie i korzystająca z pełni praw publicznych.

3. Członków Rady powołuje się spośród osób wyróżniających się wiedzą teoretyczną lub doświadczeniem praktycznym w zakresie problematyki uchodźców. Co najmniej połowa członków Rady musi posiadać wyższe wykształcenie prawnicze.

Art. 72. 1. Prezes Rady Ministrów odwołuje członka Rady wyłącznie w wypadku:

- 1) zrzeczenia się przez niego swej funkcji,
- 2) choroby trwale uniemożliwiającej sprawowanie funkcji,
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej.

2. W wypadku odwołania członka Rady lub jego śmierci Prezes Rady Ministrów powołuje nowego członka Rady na okres do końca danej kadencji.

Art. 73. 1. Pracami Rady kieruje przewodniczący.

2. Przewodniczącego Rady wybierają członkowie Rady ze swego grona większością głosów. W tym samym trybie mogą go odwołać.

3. Rada orzeka w składach trzyosobowych, wyznaczonych przez przewodniczącego.

4. Orzeczenia zapadają większością głosów. Członek składu orzekającego nie może wstrzymać się od głosu.

5. Przy składaniu podpisu przegłosowany członek składu orzekającego ma prawo zaznaczyć na orzeczeniu swoje zdanie odrębne, podając, w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje orzeczenie.

Art. 74. 1. Pracodawca zatrudniający członka Rady udzieli mu, na jego wniosek, urlopu bezpłatnego na czas sprawowania funkcji.

2. Pracownikom urzędów państwowych oraz urzędnikom służby cywilnej przysługuje po zakończeniu pracy w Radzie prawo powrotu na zajmowane poprzednio stanowisko, a jeżeli będzie to niemożliwe — na stanowisko równorzędne.

Art. 75. 1. Obsługę administracyjną i kancelaryjną Rady zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

2. Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, nadaje Radzie statut organizacyjny i regulamin czynności wewnętrznych, a także określa zasady wynagradzania jej członków.

Rozdział 11

Zasady postępowania i właściwość organów

Art. 76. 1. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

2. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie, a należących do właściwości kierowników polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych, prowadzi się według przepisów

ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 9, poz. 34), o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 77. Organ może odstąpić od uzasadnienia decyzji wydanej na podstawie przepisów ustawy, jeżeli wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrona porządku publicznego.

Art. 78. 1. Kontroli posiadania przez cudzoziemca dokumentów paszportowych, zezwoleń i środków, o których mowa w art. 5 i 6, dokonuje Straż Graniczna, a w wypadku, o którym mowa w art. 8 ust. 3 — wojewoda.

2. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z Ministrem Finansów i Ministrem Spraw Zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, wielkość środków, o których mowa w art. 6 ust. 1, oraz szczegółowe zasady dokumentowania ich posiadania przez cudzoziemca.

3. Rada Ministrów może, w drodze rozporządzenia, wprowadzić wobec cudzoziemców — obywateli niektórych państw obowiązek uiszczenia opłaty związanej z wjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz określić wysokość tej opłaty i organy właściwe do jej pobierania, o ile jest to niezbędne dla zachowania zasady wzajemności w stosunkach z tymi państwami.

Art. 79. 1. Wizy pobytowe oraz wizy tranzytowe wydają za granicą kierownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych, w kraju — wojewodowie właściwi ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a w szczególności uzasadnionych wypadkach — komendanci granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej.

2. Wizy pobytowe z prawem do pracy wydają kierownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych właściwi ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca. W wypadku określonym w art. 9 ust. 4 wizę wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zatrudnienia cudzoziemca.

3. Wizy repatriacyjne wydają kierownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych właściwi ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca, po uzyskaniu zgody Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

4. Wizy pobytowe w wypadku, o którym mowa w art. 14, wydają organy wymienione w ust. 1 po uzyskaniu zgody Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

5. Od decyzji o odmowie wydania wizy, podjętej przez kierownika polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego, albo przez komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, odwołanie nie przysługuje.

6. Wizy pobytowe, o których mowa w art. 39 ust. 1, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

7. Cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w razie utraty dokumentu

paszportowego, jego zniszczenia lub utraty ważności, wizę, w miejsce utraconej, zamieszcza w nowym dokumencie, na wniosek cudzoziemca, organ, który ją wydał. Wizę, którą uprzednio wydało polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne, urząd konsularny lub komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, zamieszcza wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

Art. 80. Decyzje:

- 1) o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydają komendanci granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej,
- 2) o unieważnieniu wizy wydają wojewodowie właściwi ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca lub komendanci granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej,
- 3) o określeniu czasu pobytu, o którym mowa w art. 13 ust. 4, wydają komendanci granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej.

Art. 81. Wpisu zaproszenia do ewidencji zaproszeń dokonuje lub decyzję o odmowie wpisu wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę zapraszającego.

Art. 82. 1. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, z wyjątkiem przewidzianym w art. 85 ust. 6, udziela albo odmawia jego udzielenia, a także kartę czasowego pobytu wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamierzonego pobytu cudzoziemca.

2. Cudzoziemiec przebywający za granicą składa wnioski o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, za pośrednictwem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego właściwego ze względu na miejsce jego pobytu; cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej składa wnioski do wojewody właściwego ze względu na miejsce jego pobytu.

3. Wojewoda, który udzielił zezwolenia określonego w ust. 1, jest właściwy w sprawach jego przedłużenia lub cofnięcia.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 1 i 3, wojewoda wydaje po zasięgnięciu opinii właściwego komendanta wojewódzkiego Policji.

5. Zezwolenia na osiedlenie się udziela, odmawia udzielenia zezwolenia lub cofa je, a także kartę stałego pobytu wydaje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

6. Cudzoziemiec składa wnioski o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w ust. 5, za pośrednictwem wojewody właściwego ze względu na miejsce zamierzonego osiedlenia się.

Art. 83. 1. Dokument podróży wydaje albo odmawia jego wydania wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a jeżeli przemawia za tym ważny interes cudzoziemca — Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. Tymczasowy dokument podróży wydaje albo odmawia jego wydania:

- 1) za granicą — kierownik polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego,
- 2) w kraju — wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a w szczególności uzasadnionych wypadkach — komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

Art. 84. Decyzje o nakazaniu cudzoziemcowi przebywania w określonym miejscu, na podstawie art. 36 ust. 1, wydaje organ uprawniony do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 85. 1. Decyzje w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy oraz w sprawach, o których mowa w art. 34 ust. 4, art. 35 ust. 2 i 3 oraz w art. 38 ust. 3, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. Cudzoziemiec składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy, z zastrzeżeniem ust. 4, komendantowi granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej w miejscu przekroczenia granicy, a cudzoziemiec, o którym mowa w art. 37 ust. 3, składa wniosek komendantowi granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej najbliższego miejsca przekroczenia granicy. Cudzoziemiec, o którym mowa w art. 37 ust. 2 i 4, składa wniosek bezpośrednio do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Czynności, o których mowa w art. 38 ust. 1, wykonuje lub zleca ich wykonanie organ właściwy do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

4. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wyznaczy, w drodze rozporządzenia, komendantów granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej uprawnionych do przyjmowania wniosków o nadanie statusu uchodźcy oraz do prowadzenia postępowań w sprawach o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy, w tym zwłaszcza przesłuchiwanie osób ubiegających się o ten status i kontroli ich dokumentów, a także do wykonywania czynności, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 1, i upoważni ich do wydawania postanowień, o których mowa w art. 35 ust. 1, oraz wydawania wiz pobytowych, o których mowa w art. 39 ust. 1.

5. Tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca wydaje organ, który wydał postanowienie o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

6. Cudzoziemcowi, który uzyskał status uchodźcy, dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej wydaje oraz zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udziela, i je przedłuża, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

7. Od decyzji i postanowień Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wydanych w sprawach o nadanie lub cofnięcie statusu uchodźcy przysługuje odwołanie do Rady.

8. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, wysokość, a także tryb i szczegółowe zasady przyznawania oraz wstrzymywania świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1.

9. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i sposób wykonywania badań, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 2.

10. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w drodze zarządzenia, tworzy i likwiduje ośrodki dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

11. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinny odpowiadać ośrodki dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, oraz regulamin pobytu w tych ośrodkach.

Art. 86. Decyzje w sprawach udzielania i pozbawiania azylu w Rzeczypospolitej Polskiej wydaje Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Art. 87. 1. Decyzje o wydaleniu cudzoziemca wydaje, z urzędu albo na wniosek właściwego szefa delegatury Urzędu Ochrony Państwa, komendanta wojewódzkiego Policji lub komendanta oddziału Straży Granicznej, wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

2. Czynności, o których mowa w art. 56, wykonują organy występujące o wydalenie cudzoziemca, a gdy decyzję wydaje z urzędu wojewoda — właściwy komendant wojewódzki Policji.

3. Wykonanie obowiązku odstawienia cudzoziemca do granicy albo do portu lotniczego lub portu morskiego państwa, do którego następuje wydalenie, spoczywa na komendancie wojewódzkim Policji właściwym ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

Art. 88. 1. Zatrzymanie, o którym mowa w art. 58, stosuje Policja albo Straż Graniczna.

2. Postanowienie o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia wydaje sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę wojewody właściwego do wydania decyzji o wydaleniu, na wniosek wojewody lub wniosek Policji bądź Straży Granicznej.

3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje w terminie 7 dni zażalenie do właściwego sądu wojewódzkiego. Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie.

4. Postępowanie, o którym mowa w ust. 2 i 3, prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Art. 89. 1. Strzeżone ośrodki dla cudzoziemców tworzy i likwiduje, w drodze zarządzenia, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, określając równocześnie w zarządzeniu komendanta: wojewódzkiego

Policji albo oddziału Straży Granicznej, któremu ośrodek ma podlegać.

2. Areszt w celu wydalenia jest wykonywany w pomieszczeniach, które wyznacza, w drodze zarządzenia, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinny odpowiadać strzeżone ośrodki i areszty w celu wydalenia, oraz regulamin pobytu w tych ośrodkach i aresztach.

4. Nadzór nad prawidłowością wykonania postanowienia o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub o zastosowaniu aresztu w celu wydalenia sprawuje prokurator.

Art. 90. 1. Wykaz, o którym mowa w art. 64, prowadzi Komendant Główny Straży Granicznej.

2. Wpisu do wykazu oraz jego wykreślenia dokonuje Komendant Główny Straży Granicznej z urzędu lub na wniosek:

- 1) Komendanta Głównego Policji,
- 2) Szefa Urzędu Ochrony Państwa,
- 3) Szefa Wojskowych Służb Informacyjnych,
- 4) kierownika polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

3. W celu dokonania wpisu do wykazu:

- 1) sąd, który skazał cudzoziemca za przestępstwo, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a), zawiadamia organ prowadzący wykaz, przesyłając odpis prawomocnego wyroku,
- 2) wojewoda, który wydał decyzję o wydaleniu, zawiadamia organ prowadzący wykaz, przesyłając odpis ostatecznej decyzji o wydaleniu.

Art. 91. Rejestry, o których mowa w art. 67 pkt 1—6, oraz ewidencję, o której mowa w art. 67 pkt 7, prowadzą organy wydające decyzje w tych sprawach w pierwszej instancji.

Art. 92. 1. Decyzje w sprawach, o których mowa w art. 68 ust. 2 i 3, wydaje właściwy komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

2. W razie gdy zachowanie cudzoziemca, któremu odmówiono wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uzasadnia przypuszczenie, że może on spowodować zagrożenie bezpieczeństwa w międzynarodowej komunikacji lotniczej lub morskiej, komendant właściwej granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, na wniosek upoważnionego przedstawiciela przewoźnika i na koszt przewoźnika, zapewnia konwój na pokładzie statku powietrznego lub morskiego.

3. Karę pieniężną, o której mowa w art. 68 ust. 6, nakłada na przewoźnika wojewoda na wniosek komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, w której odmówiono cudzoziemcowi wjazdu.

Art. 93. 1. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych

określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach:

- 1) wiz, zaproszeń i pobytu bezwizowego,
- 2) zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony oraz na osiedlenie się,
- 3) dokumentów podróży i tymczasowych dokumentów podróży,
- 4) statusu uchodźcy,
- 5) azylu,
- 6) wydalania cudzoziemców z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 7) prowadzenia wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany,
- 8) prowadzenia rejestrów i ewidencji.

2. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzory wiz, zaproszenia, karty stałego i czasowego pobytu, dokumentu podróży, tymczasowego dokumentu podróży oraz tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca oraz wniosków o ich wydanie,
- 2) wzory ewidencji zaproszeń, rejestrów, o których mowa w art. 67 pkt 1—6, oraz wykazu, o którym mowa w art. 64.

Art. 94. 1. Karty stałego i czasowego pobytu, dokumenty podróży, tymczasowe dokumenty podróży, dokumenty podróży przewidziane w Konwencji Genewskiej oraz tymczasowe zaświadczenia tożsamości cudzoziemca wydaje się po uiszczeniu należnych opłat.

2. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Finansów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat pobieranych w kraju za wydanie dokumentów, o których mowa w ust. 1, tryb ich uiszczania, warunki i zakres stosowania ulg oraz zwolnień od opłat, warunki podwyższania opłat w razie zawinionej utraty albo zniszczenia dokumentu, a także dokumenty wymagane do uzyskania ulg i zwolnień.

Art. 95. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, listy państw uznawanych za bezpieczne kraje pochodzenia i bezpieczne kraje trzecie.

Art. 96. 1. Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, dokumenty, o których mowa w art. 1 ust. 3, jak również tryb i szczegółowe zasady udzielania wiz osobom wymienionym w tym przepisie oraz organy właściwe do udzielania wiz.

2. Minister Spraw Zagranicznych, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji może, w drodze rozporządzenia, zwolnić osoby określone w art. 1 ust. 3 od obowiązku uzyskania wizy.

Art. 97. 1. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb udzielania przez

organy administracji rządowej osobom przybywającym do Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie wizej repatriacyjnej, pomocy, o której mowa w art. 10 ust. 4.

2. Tryb udzielania pomocy przez organy samorządu terytorialnego określają rady gmin.

Art. 98. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych, może określić, w drodze rozporządzenia, warunki, w których ze względu na szczególne okoliczności cudzoziemiec może przekroczyć granicę Rzeczypospolitej Polskiej mimo niespełnienia obowiązków określonych w art. 5 i 6.

Art. 99. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż przewidziane w niniejszej ustawie warunki przekraczania granicy Rzeczypospolitej Polskiej i przebywania na jej terytorium dla cudzoziemców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym, cudzoziemców przybywających do Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania określonych czynności zawodowych, a także dla żołnierzy oraz członków personelu cywilnego sił zbrojnych państw obcych.

Art. 100. 1. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji sprawuje nadzór nad sprawami wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu cudzoziemców z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Minister Spraw Zagranicznych sprawuje nadzór nad sprawami, o których mowa w ust. 1, należącymi do właściwości polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych.

3. Od decyzji wydawanych przez komendantów granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej w sprawach określonych w ustawie przysługuje odwołanie do Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Art. 101. W sprawach, o których mowa w niniejszej ustawie, nie stosuje się art. 8 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (Dz. U. Nr 21, poz. 123, z 1991 r. Nr 75, poz. 328, z 1995 r. Nr 74, poz. 368 i z 1996 r. Nr 106, poz. 498).

Art. 102. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, do dnia 31 marca każdego roku, przedstawia Sejmowi informację o stosowaniu ustawy w zakresie repatriacji oraz realizacji zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego.

Rozdział 12

Przepisy karne

Art. 103. Kto zabiera w celu przywłaszczenia lub przywłaszcza sobie należący do cudzoziemca dokument paszportowy, kartę stałego pobytu, kartę czasowego pobytu, dokument podróży, tymczasowy dokument podróży, tymczasowe zaświadczenie tożsamości albo dokument podróży przewidziany w Konwencji Ge-

newskiej lub takiego dokumentu używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 104. 1. Kto narusza przepisy art. 12, 21 ust. 4 i 5 lub art. 27 albo nakazy lub zakazy określone w decyzji, o której mowa w art. 54, lub nie opuszcza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w decyzji wydanej na podstawie art. 22 lub 24 ust. 1, podlega karze grzywny.

2. Orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

3. Nakaz karny wydany w postępowaniu nakazowym jest natychmiast wykonalny.

Rozdział 13

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 105. W ustawie z dnia 15 lutego 1962r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z 1975 r. Nr 17, poz. 94 i z 1990 r. Nr 34, poz. 198) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 8 w ust. 1 i w art. 9 w ust. 1 po wyrazach „w Polsce” dodaje się wyrazy „na podstawie zezwolenia na osiedlenie się,”;

2) w art. 12 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Repatriantem jest osoba, która przybyła do Polski na podstawie wizej repatriacyjnej. Tryb i zasady udzielania wizej repatriacyjnej określają przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach (Dz. U. Nr 114, poz. 739).”;

3) po art. 18 dodaje się art. 18a w brzmieniu:

„Art. 18a. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach o nadanie lub zmianę obywatelstwa polskiego oraz wzory zaświadczeń i wniosków.”

Art. 106. W ustawie z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 9, poz. 34) w art. 23 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) udziela wiz pobytowych, pobytowych z prawem do pracy, repatriacyjnych i tranzytowych cudzoziemcom, którzy zamierzają udać się do Rzeczypospolitej Polskiej.”

Art. 107. W ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o paszportach (Dz. U. z 1991 r. Nr 2, poz. 5) wprowadza się następujące zmiany:

1) skreśla się art. 14;

2) w art. 15 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, wzory oraz tryb wydawania paszportów, dokumenty wymagane do ich otrzymania, a także tryb postępowania funkcjonariuszy Straży Granicznej w przypadku ujawniania w czasie kontroli granicznej wad w paszportach.”

Art. 108. W ustawie z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471 i Nr 106 poz. 679) w art. 19 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) wiz i zezwoleń na przekroczenie przez cudzoziemca granicy państwa oraz zgód na ich wydanie, zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony, azylu i wydalania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem przypadków dotyczących cudzoziemców przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,”.

Rozdział 14

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 109. 1. Cudzoziemiec, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 1 stycznia 1992 r. do dnia 31 grudnia 1996 r., na podstawie uzyskanego przed przyjazdem zezwolenia na pobyt stały wydanego na podstawie art. 13 ustawy, o której mowa w art. 112, i przebywa na nim nieprzerwanie, może w okresie do dnia 31 grudnia 1998 r. złożyć wniosek o uznanie go za obywatela polskiego.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wyda decyzję o uznaniu cudzoziemca za obywatela polskiego, jeżeli wnioskodawca spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest narodowości polskiej lub ma pochodzenie polskie,
- 2) ma w Rzeczypospolitej Polskiej zapewnione mieszkanie i utrzymanie; w takim wypadku przepis art. 19 ust. 3 stosuje się odpowiednio,
- 3) nie zachodzi w jego wypadku żadna z okoliczności określonych w art. 13 ust. 1 pkt 2—6.

4. Od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, o której mowa w ust. 3, nie przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

5. W wypadku nabycia przez oboje rodziców obywatelstwa polskiego w trybie określonym w ust. 1 obywatelstwo polskie nabywają również ich dzieci. Jeżeli obywatelstwo polskie w trybie określonym w ust. 1 nabywa tylko jedno z rodziców, dzieci nabywają obywatelstwo polskie jedynie za zgodą drugiego z rodziców, wyrażoną w odpowiednim oświadczeniu złożonym przed wojewodą albo kierownikiem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

6. Nabycie obywatelstwa, zgodnie z ust. 5, przez dziecko, które ukończyło szesnaście lat, następuje za jego zgodą.

7. Osobie, która nabyła obywatelstwo polskie w trybie określonym w ust. 3, przysługują wszelkie uprawnienia, jakie przepisy prawa wiążą z uzyskaniem obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji lub uznaniem za repatrianta.

8. Osoba, która utraciła obywatelstwo polskie nabyte w trybie określonym w niniejszym artykule, nie może nabyć go ponownie w drodze repatriacji.

9. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach, o których mowa w niniejszym artykule, wzór wniosku oraz dokumenty, które powinny być do niego dołączone.

Art. 110. 1. Dokumenty i zezwolenia wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zachowują ważność przez czas, na jaki zostały wydane, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Cudzoziemiec posiadający zezwolenie na stały pobyt z dniem wejścia w życie ustawy uzyskuje zezwolenie na osiedlenie się. Osobie tej okres pobytu na podstawie karty stałego pobytu zalicza się do okresu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z 1975 r. Nr 17, poz. 94 i z 1990 r. Nr 34, poz. 198). Karty stałego pobytu wydane przed wejściem w życie ustawy podlegają wymianie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o zezwoleniu na stały pobyt, należy przez to rozumieć zezwolenie na osiedlenie się.

4. W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy przepisu art. 19 ust. 1 pkt 3 nie stosuje się. W tym okresie cudzoziemiec może uzyskać zezwolenie na osiedlenie się na podstawie udokumentowanego nieprzerwanego trzyletniego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 111. 1. Postępowania wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie zakończone do tego dnia toczą się według przepisów dotychczasowych.

2. Postępowania w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy, wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie zakończone do tego dnia, toczą się do zakończenia w danej instancji według przepisów dotychczasowych.

Art. 112. 1. Traci moc ustawa z dnia 29 marca 1963 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 1992 r. Nr 7, poz. 30 i Nr 25, poz. 112 oraz z 1995 r. Nr 23, poz. 120).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy, zachowują moc dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, o ile nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.

Art. 113. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 85 ust. 1, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia,
- 2) art. 69—75 oraz art. 85 ust. 7, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.